

La Cubana, amb ells arribà l'escàndol

Tots hi arriben tard

Tot allò que trepitja La Cubana és un escenari, el diàleg de cada dia és la seua millor funció. Després d'haver arrasat a Barcelona, han conquistat València. Per a ells no hi ha fronteres, tot és teatre i teatable.

Entre viure i estar en un escenari no hi ha tanta diferència", així és com pensa aquesta colla d'atrevids que desafia tothom amb allò que passa desapercebut davant el ulls de molta gent. Ells fan un escenari de tot allò que trepitgen. Han passat tres anys des de l'estrena de *Cómeme el coco, negro* i enguany la companyia passa un mes aproximadament a la ciutat de València amb la coincidència un tant intencionada d'agafar les falles pel mig. Diuen: "hi farem turisme"; d'ells es pot esperar tot, perquè si alguna cosa caracteritza aquesta tropa tan divertida és la sorpresa, sempre sorprenen, i encara que algú es perda mitja

hora d'espectacle, no importa, a aquests xics el públic els ho permet tot: que es barallen i peguen crits, o que comencen fins i tot tres quarts d'hora abans del que han anunciat.

Són insòlits, a vegades arriscats, encara que ells simplement volen fer teatre i passar-ho bé. No els importa que la gent els tinga identificats, i que la gent parle de "cubanades" quan algú veu alguna cosa insòlita al carrer. Més aviat tot el contrari, a ells el que més els afalaga és ser divertits i pensar que, quan pel carrer algú veu una cosa rara, pot dir: "¿seran els de La Cubana?".

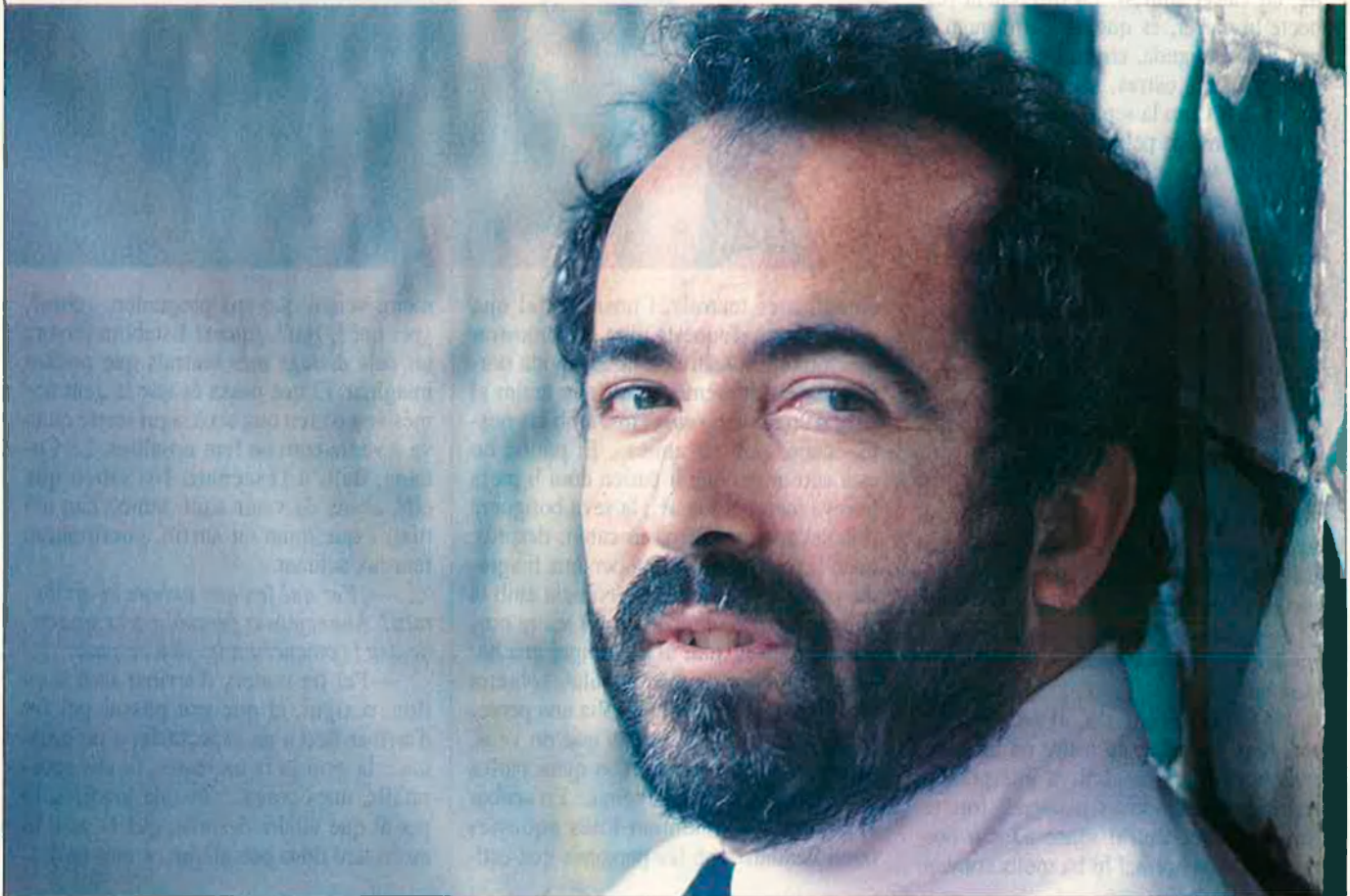
Entrevistar-los enmig de bromes, tots rient, parlant alhora, és una mica apoteò-

sic, però, com diuen ells, "d'un muntó de coses frívoles traiem un resultat global força profund".

"Ríete, aplaude, luego critica, pero ven a vernos", canten a escena.

—¿On us estimeu més actuar, al carrer o al teatre, dalt l'escenari?

—Ens agrada fer les dues coses, el problema és que no podem fer-les alhora. Però o ho fem dins o ho fem fora, però el carrer és el lloc on sempre ens hem inspirat, la base del teatre de La Cubana és el carrer, és on fem aquest tipus de teatre tan poc convencional i on surten aquests personatges tan naturals. Aquest espectacle que fem ara, no podríem fer-lo al carrer, perquè hi hauríem de fer un teatre

molt natural. Al carrer no hi ha un públic, no pots enganyar-lo. De tota manera quan treballem en un teatre no ens limitem només a l'escenari, sinó que tot el teatre és un espai teatral, vull dir, un espai per treballar-hi, sigui la taquilla, el pati de butaques o el tercer pis. És a dir que la gent sap, des del moment d'entrar-hi, que el que veu és mentida. Al carrer la gent no sap en tot moment que és mentida, en canvi aquí sí. La diferència respecte al carrer, és que al teatre quan la gen està asseguda, en un moment donat pugi pensar: ¡ostres, mira! això podria ser veritat. Com la sensació que tenim en anar a veure una pel·lícula.

—Per tant, el carrer us ofereix moltes més possibilitats.

—Més possibilitats sí, sobretot perquè la gent s'ho cregui. Per al nostre tipus de treball, en què sempre juguem amb el límit ficció-realitat, el més important és el carrer. Al carrer trobem gent que potser no ha anat mai a cap teatre i que no ha tingut mai cap interès en anar-hi, i es troba, doncs, amb una cosa que no buscava, que no tenia pensat anar a veure-hi, i potser que a partir d'aquí, li comenci a interessar el teatre. Sí... anem fent clients. El públic no sap si és veritat o és mentida i, al cap d'una estona, s'adona que és mentida i diu: ¡Ah! és teatre...

—¿Penseu que aconsegiu despertar l'instint xafarder que tothom duu al damunt?

—Sí, la xafarderia, el *vouyerisme*, tots fem una mica de teatre en la nostra vida particular, cadascú va interpretant, representant les seves històries, tots temen un paper teatral sense adonar-nos-en. A la vida normal hi ha molts conven-

cionalismes teatrals, i nosaltres el que volem traure d'aquesta obra és demostrar que tothom fa teatre en la seva vida normal, en els diferents tractes que tenim al llarg d'un dia amb els veïns, amb els nostres caps, amb els amics... El públic no està acostumat que li parlen com li parla la seva mare, el seu avi, la seva botiguera o la seva veïna. Però, en canvi, després, quan li parlen així, a tota persona li agrada, perquè hi troba una referència amb la veïna o sa mare o qui sigui. El teatre normalment no és així, hi ha sempre una barrera i tot és molt més angulat, sobretot el llenguatge. Quan algú troba una persona pel carrer que fa temps que no veus, hi establim un petit diari, o quan parles amb el metge o amb la veïna... En acabar el dia, quan comentem totes aquestes quotidianitats amb les persones que esti-

mem, veiem que ens pregunten: ¿com?, ¿per què?, ¿on?, ¿quan? Establim llavors un dels diàlegs més teatrals que podem imaginar. El que passa és que la gent només veu o creu que això sigui teatre quan va a veure com ho fem nosaltres, La Cubana, dalt, a l'escenari. No saben que ells, abans de venir aquí, també han actuat, i que quan en surtin, continuaran fent-ho, actuant.

—¿Per què feu que tothom hi arribi tard? Anuncieu la funció a tres quarts de deu i comenceu a les deu en punt.

—Pel fet mateix d'arribar tard a un lloc, o sigui, el que pot passar pel fet d'arribar tard a un espectacle, a un cinema... la gent ja fa un teatre, fa uns escarafalls, unes coses..., és una justificació per al que vindrà després, que la gent hi arribi tard dona peu al que ve més tard, si

la gent no hi arribés tard, no tindria sentit explicar l'espectacle que expliquem, començar abans és una història, un dels muntatges, clar..., per explicar el que desmuntem hem de fer abans l'espectacle. El que seria il·lògic és que la gent segués a les butaques, s'apaguessin els llums i féssim dos números i que al cap de cinc minuts diguéssim que s'ha acabat, això seria completament il·lògic. Podria tenir alguna lògica, però quedaria molt teatral i nosaltres sempre estem jugant amb aquesta corda de ficció-realitat perquè puguin dir: "¡hòstia! és mentida, però pots dir que és veritat!...", potser és veritat.

—A l'escenari us baralleu: ¿en la vida real també?

—Això també ho fem en la vida real, com tothom, però ens duem bé. Aquesta

ficció no tindria sentit que la posséssim en pràctica si no passés també en la realitat, el teatre sempre és un reflex del que passa en la vida real. El teatre existeix mentre existeix la vida.

—Hi ha gent que us ve a veure i espera una revista convencional, com les de sempre, vedettes espectaculars, no espera veure com es desmunta un escenari, *La Cubana* resulta antitot ¿com reacciona aquesta gent?

—Sí que és cert que se'n sorprenen, però això també és divertit, sobretot quan després es reconverteixen, ells vénen a veure una revista, però, quan veuen realment que no és una revista els hi agrada i s'ho passen bé. També hi ha gent que no..., algú del públic s'enfada al principi perquè no sap el que ve a veure, però després reaccionen, perquè la gent

no és ximple, i qui és ximple, doncs, ho és tota la vida. Però al cap i a la fi nosaltres el que fem és teatre, tal com ho anunciem.

En aquest espectacle hi ha molta més gent que ve a veure *La Cubana*, que no una revista. Però no tenen perquè enfadar-se. Nosaltres fem teatre i enganyem el públic, ens agrada enganyar, tant aquí dins com al carrer. Ells han de tenir en compte que és teatre, però si s'enfaden, si es fan un embolic... Ja hem aconseguit alguna cosa, alguna reacció. Ja ens agradaria que s'enfadessin, sí, i tant. A nosaltres el que realment ens estimem i ens proposem és enganyar i fer teatre. Però ni aquí ni al carrer volem fer que la gent es pensi que tot és una ficció, una mentida, ni tampoc que pensen que tot és veritat. Volem que s'adoni que és teatre. No tindria sentit fer "objectivos indiscretos", això no té cap sentit per a nosaltres.

—¿Us agrada la idea de no caure en el convencionalisme?

—Nosaltres ens inspirem també en el convencionalisme perquè representem la vida real i quotidiana. Aquesta vida és molt convencional sempre. Allò que no és convencional i que resulta totalment insòlit és la forma de mostrar-la, el públic no està acostumat a què li ho ensenyen així.

—¿Es pot dir que Cómeme el coco negro té una primera part revista i una segona part sorpresa-desmuntatge?

—És tot global, no hi ha primera i segona part, en tot cas la segona és una conseqüència de la primera, de totes maneres ens ho passem molt bé fent la revista, a més, era una de les passions que teníem tots. Nosaltres anàvem al Molino

i vèiem aquella gent amb les plomes i els tangles i quan vam tenir-ne o oportunitat, no ens ho vam pensar dos cops, vam dir: la fem sencera, la revista, i després... tot el que vinga després.

—*El més original de vosaltres és que capgireu el món, li pegueu la volta, diu tothom.*

—Sí, li peguem la volta, el capgirem, però és que en veritat el món és així, si ell mateix ja està capgirat... l'únic és que nosaltres ho fem, potser, un punt surreal perquè la gent no s'adoni que això és una paròdia, una paròdia en què, en un moment donat, es pot dir: "ostri, és paròdia, però podria ser veritat". I fins i tot hi ha vegades que ens quedem curts, a vegades és molt més real allò real que la paròdia que se'n pugui fer. Sí..., la veritat sempre supera la ficció, en tot moment. Per molt exacte que ho facis, sempre la realitat és més forta que la ficció. Sempre juguem amb el punt aquell que la gent s'ho pugui creure, és tot una mica passar-ho de volta perquè s'ho puguin creure. La majoria ja sap que és mentida això. Aquí és diferent, ja sabem que ells han pagat per estar aquí dins i que saben que és mentida. Encara que sempre ens queda un marge per jugar amb el públic i, com a mínim, intentar enganyar-lo, confondre'l.

Maí no agafem ningú del públic, el convidem. Els convidem a fer coses, els hi donem unes opcions i ells et segueixen si volen seguir. Tots els espectacles de la Cubana es poden veure d'una manera activa o passiva. Nosaltres els anem, diem: ¿què?, ¿t'animes o què?, que diuen sí, val, si no, doncs no. Hi ha qui ja els veus que es moren de ganes perquè els tragués, amb la boca mig oberta. Si algú diu que no, el deixem, si algú veiem que s'amaga, anem i el treiem, normalment sempre vas per qui tens al costat. Si veus algú amb crosses o semblant, doncs aquest no l'hi col·loques, de totes formes ja hi ha hagut cagades d'aquestes.

—*¿Penseu que sou provocadors o comprometedors en algun moment?*

—Açò nostre és com un joc de nens, més que provocar, nosaltres juguem, imaginem, en aquest espectacle hem imaginat desmuntar l'escenari, ensenyar al públic la cara més amagada del teatre, tot el que passa quan acaba la funció. Més que enganyar el públic, podríem dir que és ell qui s'enganya, perquè hi ve massa predisposat al que ja coneix, a allò que entén per una revista.

—*¿No creieu que el públic està*

“Nosaltres al cap i a la fi el que fem és teatre”.

cansat de la seua passivitat de sempre i que només uns quants actors privilegiats puguin actuar?

—Però realment pensem que som uns privilegiats!

—*Almenys feu un treball molt humà, creatiu i envejat per moltes persones.*

—¿Què et vols fer artista, tu...? En cada moment determinat l'espectador vol que li expliquen una sèrie de coses, igual que passa amb la pintura, la música, el cinema, en cada moment de la vida, del temps, de la història. La gent vol, demana una sèrie de coses determinades per les circumstàncies que sigui, però ho demana de manera inconscient, el que necessita en cada moment per pensar, per divertir-se. L'espectador passiu al capdavant també s'hi integra i li interessa tant com el qui hi participa.

—*¿En algun moment heu vist restringida la vostra llibertat d'actuació per l'èxit?*

—Per a nosaltres, teníem igual d'èxit quan vam començar que ara, entre La Cubana, pel que fa a ser més coneguts, nosaltres sí que ho tenim en compte, però tampoc ens trau la son. Ara ens divertim

molt dient les coses que pensem, abans ens divertien unes altres coses. Hi ha coses que ara no podríem fer. Llibertat, per descomptat que continuem tenint-ne la mateixa, si haguéssim d'estar pensant de fer açò o allò perquè així tenim més èxit, ens convertiríem en una fàbrica de fer èxits i llavors La Cubana no tindria el mínim sentit, potser altres companyies sí, però nosaltres, mai. El dia que deixem de tenir llibertat o el dia que deixem de divertir-nos, doncs, no ho farem, plegarem i punt.

—*Les entrades estan esgotades, tots esperen alguna que altra sorpresa fallera de La Cubana.*

—Doncs, no en tenim cap preparada, no tenim temps per a res. Tirarem un tracta a València...

—*¿Per què boicotegeu fins i tot les entrevistes que us vos fan?*

—Perquè també són teatrals, com un còctel, un casament, la presentació d'un disc... nosaltres fem teatre de totes aquestes coses, ens agrada tractar-ho tot d'una altra manera, distinta de com tothom hom tracta.

Lourdes Toledo